

Uvodna beseda

Zbornik *Slovenska dramatika* z 31. mednarodnega simpozija Obdobja – Metode in zvrsti je prvi tako obsežen zbornik v slovenskem in svetovnem prostoru, v celoti posvečen raziskovanju slovenske dramatike. Po vsebinski usmeritvi sledi tistim predhodnim simpozijem, ki so si za izhodišče izbrali raziskovanje zvrsti, vrst, žanrov in drugih pomembnih literarnih oblik, to so bili *Sonet in sonetni venec* (1995), *Romantična pesnitev* (2000), *Slovenski roman* (2002) in *Slovenska kratka pripovedna proza* (2004). Ker je dramatika tista literarna zvrst, ki se realizira v jezikovnem mediju in živi kot literatura, a hkrati omogoča ali celo zahteva uresničitev na odru, je bila prav zaradi svojega dvojnega eksistenčnega statusa znotraj literarnovednega raziskovalnega polja večkrat potisnjena na rob in v bližino uprizoritvenih študijev, kar velja tudi za filološke univerzitetne študijske programe ter osnovnošolske in srednješolske učbenike, kjer zaseda manjši delež učnih vsebin, skorajda zanemarljiv pa je tudi njen delež objav znotraj slovenskih založb.

Čeprav je dramatika prisotna že od samih začetkov razvoja slovenske književnosti, za prvo ohranjeno slovensko dramsko besedilo velja *Škofjeloški pasijon* (1721), in je doživela pomemben vrh z Linhartom konec 18. stoletja, je šele Cankar na prelomu iz 19. v 20. stoletje s svojimi sedmimi dramskimi besedili postavil temelje moderne slovenske dramatike, ki je z njegovim nastopom začela slediti evropskim literarnim tokovom. Slovenska dramatika doživi pomembne vrhove tudi po drugi svetovni vojni v 60., 70. in 80. letih z dramo absurda in poetično dramo. Dramatika je bila ves čas močno vpeta v kulturno-politično dogajanje, njeni avtorji pa so s svojimi dramami imeli v nekaterih obdobjih celo vlogo t. i. kulturniške opozicije, saj so opozarjali na družbene anomalije in posredno širili meje svobode izražanja. Čeprav je družbena vloga dramatike danes manjša, pa je njena specifičnost in prednost znotraj mediatizirane družbe in kulture v nenehnem zavedanju in preizpraševanju živega stika med odrom in avditorijem kot tudi v nenehni refleksiji aktualnega družbenega dogajanja in globalnega stanja duha. Danes je slovenska dramatika preplet različnih idejnih, tematskih, motivnih in jezikovnih variant, žanrskih modelov, dramaturških iskanj, zato govorimo o pestrosti avtopoetik. Skozi celotno 20. stoletje pa lahko opazujemo tudi spreminjanje vloge dramskega besedila v gledališču in nove rabe tekstovnega.

Zbornik prinaša 47 razprav 53 referentov (šest referatov ima po dva avtorja), od katerih je 30 domačih, kar 23 pa je tujih strokovnjakov, ti prihajajo iz Hrvaške, Češke, Rusije, Bolgarije, Italije, Avstrije, Bosne in Hercegovine, Makedonije, Poljske in Srbije. Avtorji razprav so uveljavljeni raziskovalci kot tudi mlajši, ki šele začenjajo svojo raziskovalno pot, prav ta preplet različnih generacij ter različnih inštitucij doma in po svetu zagotavlja zborniku široko in raznoliko perspektivo. Razprave odlikuje metodološka pestrost, saj analize izhajajo iz literarnozgodovinskih, literarnoteoretskih, interpretativnih, komparativnih, jezikoslovnih, uprizoritvenih, didaktičnih, kulturoloških, prevodoslovnih in širših družboslovnih vidikov. Glede izbora dramatikov in dramskih besedil lahko opazimo, da sta raziskovalno še vedno zanimiva tako

Linhart kot Cankar, med analiziranimi besedili najdemo tako kanonska dela, na primer Smoletovo *Antigono*, Jančarjev *Veliki briljantni valček*, Jovanovićevo *Osvooboditev Skopja*, kot najnovejša dramska dela, nastala v zadnjih letih, med avtorji mlajše generacije je pogosto omenjena Simona Semenič. Zelo zanimive so interpretacije mednarodnih strokovnjakov, ki prinašajo pogled od zunaj, včasih drugačen od uveljavljenega v domačem prostoru, njihova branja in razumevanja pa tako bogatijo medkulturne povezave.

Razprave prinašajo različne teme in področja raziskovanja, saj osvetljujejo vlogo slovenske dramatike v zgodovinskih obdobjih, smereh, tokovih slovenske književnosti ter širšem družbenem in kulturnem kontekstu; analizirajo razmerja med tekstem in uprizoritvijo v slovenskem gledališču; primerjajo slovenska dramska besedila z deli tujih dramatikov; interpretirajo slovenska dramska besedila z jezikovno-slogovnega vidika, poetike obdobja ali avtorja, motivno-tematskih značilnosti besedila, dramskih vrst in žanrov; preučujejo vlogo in pomen prevodov slovenske dramatike v tuje jezike in uprizoritve na tujih odrih; del razprav pa je posvečen tudi analizi odrskega govora in spreminjanju govorne estetike v slovenskem gledališču, slovenski dramatiki in drugim medijem, mladinski dramatiki, didaktiki in metodiki poučevanja slovenske dramatike ter založništvu in promociji slovenske dramatike.

Zbornik *Slovenska dramatika* je nastajal v dramatičnih časih, ko se od univerz vedno bolj pričakuje proizvodnja in trženje znanja, zato je še toliko bolj dragoceno, da so študije nastale iz lastnih raziskovalnih nagibov, ustvarjalnosti in radovednosti ter tako prinašajo razmišljanja in analize, ki odsevajo aktualna vprašanja znotraj stroke v danem zgodovinskem trenutku. Namen razprav o slovenski dramatiki je premisliti in dopolniti že opravljene raziskave kot tudi zapolniti vrzeli v preteklem raziskovanju in ponuditi najsodobnejše teoretične, interpretativne in zgodovinske analize slovenske dramatike in gledališča ter tako slovensko dramatiko vpeti v slovanski, evropski in svetovni kontekst.

Mateja Pezdirc Bartol